

Slovenski dom

Štev. 209.

V Ljubljani, v četrtek, 11. septembra 1941-XIX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Bombni napad na Petrograd, Moskvo in Odeso

Strahoviti nemški napadi na petrograjske utrdbe — Odbit sovjetski napad na odseku pri Smolensku

iz Hitlerjevega glavnega stana, 10. sept. Nemško vrhovno poveljstvo je izdalo naslednje vojno poročilo:

Na vzhodu stalni napadalni uspehi. V severni Afriki so napadla nemška bojna letala v noči na 9. september letališče Abu Suier ob Sueškem prekopu. V hangarjih in skladiščih pogonskih sredstev so nastali veliki požari.

Na Velikem slanem jezero je bila zadeta z bombo neka tovorna ladja. V Sueškem zalivu je bila hudo poškodovana še neka druga trgovska ladja.

Nadaljnji uspešni letalski napadi so bili izvršeni na pristaniške naprave v Tobruku ter na angleška letališča in železniške proge v severnem Egiptu. V petek ponoči so nemški letalski oddelki napadli letališče Ismailija.

Letalskih napadov na nemško ozemlje ni bilo niti podnevi niti ponoči.

Berlin, 11. sept. s. Obkrožitev Petrograda in prekinitev Stalinovega prekopa sta preprečili in onemogočili tudi lažjim pomorskim sovjetiskim enotam možnost bega iz Baltijskega v Belo morje. Sovjetska baltiška mornarica obstoji iz dveh starejših bojnih ladij, iz treh drugih bojnih enot, ki jih še grade in gotovega števila križark od 6000 do 10.000 ton, okrog 30 rušilcev. Od tega števila je treba izvesti ducat rušilcev, ki so bili poškodovani, potem pa je tu še okrog 100 podmornic. Dalje spadajo k sovjetski baltiški mornarici še nekatere polagalka min in sicer po številu okrog 50, 50 minolovcev, mnogo motornih čolnov in veliko število motornih torpednih čolnov. Ta sovjetska baltiška mornarica je sedaj običajna v Finskem zalivu. Za sedaj ima na razpolago še oporišče Kronstadt, toda zaradi prekinitve kopenskih zvez in zaradi nemškega in finskega nadzorstva nad Finskim zalivom, je njeno delovanje silno omejeno.

Berlin, 11. sept. s. 9. septembra so izredno močni nemški letalski oddelki na vseh odsekih vzhodnega bojišča napadali zbirališča sovražnikovih čet, letališča in prometne zveze. Številne eksplozije in požari so bili dokaz učinkovitosti tega bombardiranja. Istega dne je nemško letalstvo zmetalo cel dež bomb na pristaniške naprave in na vojaške objekte v Odesi.

Berlin, 11. sept. s. Pri svojem stalnem napredovanju na vzhodnem bojišču so nemške čete 9. septembra na severnem odseku zavzele važno cestno središče, ki so ga Sovjeti srdito branili. Kakor ugotavlja DNB, je bila ta strateška točka ojačena z utrdbami in s topniškimi oddelki. Sovjetski oddelki so se potem poskušali znova utrditi v neredu južno od Ilmenskega jezera, znotraj minskih polj. Toda nemška pehota je v najkrajšem času opravila tudi s temi ovirami in zato se nemško napredovanje ni prav nikjer zataknilo. V teku napredovanja proti neki veliki naselbini, so se nemške čete spopadle z močnimi sovražnikovimi oddelki, ki so jih podpirali tanki. Ne da bi imeli kaj svojih izgub, so Nemci uničili 15 oklepnih vozil, med katerimi je bilo tudi več tankov po 52 ton.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča, so Nemci 9. septembra zlomili trdovraten sovražnikov odpor, ujeli 700 ujetnikov in vrgli iz boja 10 sovjetskih oklepnih vozil.

Pri spopadih zadnjih dni ob spodnjem teku reke Dnjeper so boljševiki izgubili zaradi delovanja nemškega topništva in pehote številne remorkerje, torpedovke majhne tonaže in topovske ladje. Devetega septembra je bila na spodnjem teku reke vzhodno od Herzona potopljena polno natovljena trgovska ladja, katero so potopile granate nemških topov. Večina vojakov, ki so bili na krovu te ladje, je poginila. Južno od Kijeva je bila uničena ena sovjetska torpedovka.

Letalstvo v akciji

Berlin, 1. sept. s. 9. septembra so nemška bojna letala z bombami obmetavala številne sovjetske železniške proge. S posebno srditostjo so bili izvedeni napadi na železniške zveze v bližini Konotopilska in Legov-Brijanska, kjer so bile na več krajih pretrgane. V teku napada na tri letališča pri Brijansku, je bilo v letalskih spopadih zbitih 20 sovjetskih letal.

Tudi na finskem bojišču so močni nemški letalski oddelki včeraj napadli poljske utrdbe in postojanke sovražnikovega topništva. Opažovalci na bojnih letalih so mogli ugotoviti

polne zadetke pri teh napadih. Sovjeti so imeli veliko žrtev, pa tudi mnogo materiala.

Predmet napadov nemškega letalstva na srednjem odseku je bilo: zbirališče čet, postojanke topništva ter ladje sovražnikove motorizirane kolone, ki so bile v nekem pristanišču Krimskega polotoka. Pri tej priliki je bila težko poškodovana sovjetska prevozna ladja (1000 ton), na kateri so bile čete in en bojni čol za spremljavo podmornic.

Težke sovjetske izgube

Berlin, 11. sept. s. DNB poroča, da so boljševiki napadli v kraju, ki leži 60 km vzhodno od Smolenska, 8. in 9. septembra nemške postojanke

Nemci zasedli Vjazmo, na pol poti od Smolenska do Moskve

Berlin, 11. sept. s. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje poročilo:

Na vzhodnem bojišču se nadaljuje uspešna ofenzivna akcija. Mesto Vjazma je v ostrem spopadu padlo v nemške roke. Vjazma leži na sredi poti med Smolenskom in Moskvo. Nemške čete na

na več točkah. Napad sovjetske pehote so podpirali tanki. Vsi sovražnikovi napadi so se razbili ob srditem nemškem odporu. Nemci so napadalcem povzročili silno krvave izgube. Nekaj tankov je bilo razrušenih.

Berlin, 11. sept. s. V spopadih zadnjih dni so imeli Sovjeti najtežje izgube na vseh odsekih vzhodnega bojišča, kjer so Nemci ujeli tudi velike množice ujetnikov. 300. sovjetska pehotna divizija je bila dobesedno zdesetkana. Od enega polka imenovane divizije je ostalo pri življenju le pet častnikov in 120 vojakov. V istem času so močni nemški letalski oddelki, posebno po ponoči 10. septembra, napadli Odeso, pa tudi Petrograd in Moskvo in ju silovito bombardirali.

predujejo vzhodno od Vjazme, ki je važno železniško križišče.

Uradna poročila z vzhodnega bojišča pravijo, da so na obsežnih odsekih nemške in zavezniške čete, katerim je sovražnik nudil hud odpor, najprej utrdile svoje postojanke, potem pa nadaljevale s svojim načrtnim napredovanjem.

Letala bombardirala petrolejske naprave v Haifi

Topniško delovanje pri Solunu in Tobruku — Napad na Ciper

Vojno poročilo štev. 463:

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil poroča:

V severni Afriki topniško delovanje na bojišču pri Solunu in Tobruku. Porušili smo sovražna prevozna sredstva. Naša bombna letala so učinkovito obstreljevala razne cilje na bojišču pri Tobruku in Marsa Matruhu. Protiletalska obramba je v Bardiji sestrelila en bombnik »Bristol Blenheim«.

V vzhodni Afriki ni bilo nobenega posebnega dogodka v raznih odsekih gondarske pokrajine.

Britanska letala so letela nad Reggio v Kalabriji in nad Messina. Med prebivalstvom ni bilo nobenih žrtev.

Naša letala so bombardirala pristaniške naprave v Famagosti na Cipru in petrolejske naprave v Haifi. Opazovati je bilo požare in velike eksplozije.

Angleške izgube v letalskih napadih na Nemčijo in na zasedeno ozemlje

Berlin, 11. sept. s. Iz vojaških krogov se je zvedelo, da je v času od 22. junija pa do 9. sept. izgubilo britansko letalstvo 1200 letal. Kaže, da so Angleži uvideli, da je njihova stalna ofenziva očitno zgrešila svoj cilj, ker v zadnjih dneh niso ponovili svojih napadov na obrežje Rokavskega preliva in na zasedeno ozemlje. Angleži v nočeh rajši napadajo nemško civilno prebivalstvo. Pa tudi pri teh nočnih napadih na nemško ozemlje povzroča nemška protiletalska obramba sovražniku hude izgube. Nemško letalstvo je nadaljevalo s svojimi dnevnimi in nočnimi napadi in z najmanjšimi izgubami napadalo vojaške objekte na Škotskem in v Veliki Britaniji. Učinkovitost nemškega letalskega delovanja nad Veliko Britanijo se ni prav nič zmanjšala sprito operacij na vzhodnem bojišču.

Berlin, 11. sept. s. V noči na 8. september je nemško protiletalsko topništvo zblo še eno bri-

Izgube v avgustu

Nekje v Italiji, 11. sept. s. Glavni stan oboroženih sil poroča:

Ugotovljene izgube v avgustu, ki niso obsežne v prejšnjih seznamih in za katere so prišle do konca avgusta potrdila in obvestila, so sledeče:

Vojska in varnostna milica: v Severni Afriki padlo 163, ranjenih 173; grško-albansko in albansko-jugoslovansko bojišče: padlo 136, ranjenih 166; domače bojišče (žrtve letalskih napadov) padlo 9; v Vzhodni Afriki: padlo 101.

Mornarica: padlih 68, ranjenih 75, pogrešanih 74.

Letalstvo: padlih 32, ranjenih 46, pogrešanih pa 41.

Seznami padlih so bili objavljeni v posebnem dopolnilu lista »Oborožene sile«.

Domovina izraza slavnim bojevnikom in njihovim družinam globoko in nemilno hvaležnost.

tansko letalo povrh števila, ki je bilo javljeno o angleških izgubah pri napadu na Berlin. Na ta način se je število britanskih zbitih letal dvignilo na 20. Če se k temu številu prišteje tudi letalo, ki je padlo na tla na Švedskem, je pri tej priliki angleško letalstvo izgubilo 21 bombnih letal, med katerimi je bilo tudi več štirimotornih.

Berlin, 11. sept. s. S pristojnega nemškega mesta objavljajo, da pri pomorskem spopadu z angleškimi vojnimi enotami v vodah nad severno Norveško Nemci niso imeli nobene druge izgube, kakor pa šolsko ladjo »Bremset«.

Newyork, 11. sept. s. V pomorskih krogih se je izvedelo, da se je najbrže zaradi sovražnikovega delovanja potopila holandska trgovska ladja »Cotanopan« (7322 ton), ki je pod angleško zastavo plula v Batavio v Holandski Indiji.

Poniževalni pogoji Angležev in Rusov, ki jih je perzijska vlada morala sprejeti

Teheran, 11. septembra. s. Iranska vlada je sprejela pogoje angleške in sovjetske vlade za premirje. Iranska agencija Pars je objavila sledeče uradno poročilo: Iranska vlada je sprejela izgon Nemcev in prepovedala vstop Nemcem na iransko ozemlje, dokler traja sedanje stanje. Iranska vlada je tudi sprejela zahtevo, da bo dovoljevala prevoz vojnega materiala in streliva, samo da ne bo pri tem nastopila kaka težava za Iran. Vrh tega Iran zahteva, naj zavezniški odkupijo proizvode iranskega izvoza, prav tako naj dovolijo prevoz iranskega blaga v druge kraje, zasedene po Angležih, in v pokrajine sovjetske Rusije. Tudi vojni material in strelivo, ki so last Irana, a so zdaj v rokah Angležev in Rusov, naj se vrnejo. Naposled zahteva iranska vlada odškodnino za škodo in za človeške žrtve, ki so jih povzročili zadnji dogodki.

Med sprejetimi pogoji so določene tudi meje področja, ki naj bi jih zasedle sovjetske čete na severu, angleške pa na jugu. Severna demarkacijska črta gre kakih 175 km severno od Teherana, druga pa omejuje ves južni predel Hamadana. Le osrednji del dežele ne bo zaseden. Nemci, ki prebivajo v Teheranu in jih je okrog 500, bodo internirani. Diplomatsko osebje in nekateri tehniki,

Sprejemi pri Duceju

Rim, 11. sept. s. V okvirju stalnih letnih poročil je Duce sprejel v Beneški palači sledeče prefekte: Cortesija iz Aquile, Laura iz Chietija, Tincanija iz Terama, Copuzza iz Campobassa in Varana iz Pescara.

Vesti 11. septembra

Stanje ranjenega bivšega francoskega ministrskega predsednika Laval se je že toliko izboljšalo, da ni več nevarnosti novih komplikacij. Laval je imel včeraj daljši razgovor z nemškim veleposlanikom. Tako Laval kakor Deat sta včeraj podala svoji izjavi sodniku, ki vodi o atentatu preiskavo.

Pogajanja za novo trgovinsko pogodbo med Švico in neodvisno državo Hrvaško so se včeraj ugodno končala. Nova pogodba je bila obenem podpisana in bo v najkrajšem času stopila v veljavo.

V lokomotivo, ki je stala na postaji Choise, je trčil vlak, ki je privozil iz Pariza. Osem oseb je bilo težko ranjenih, 70 pa ubitih.

Na republikanskem zborovanju, ki ga je vodil Hoover, je izjavil bivši ameriški vojni minister Hurley, da se obeta nevtralnemu zakonu podobna usoda, kakršna je zadela zakon o prepovedi alkoholnih pijač. Razlika je v tem, da so prohibicionistični zakon uničili državljani sami, nevtralnostega pa uničuje Rooseveltova vlada.

General Franco je včeraj v spremstvu mornariškega ministra in poveljnika vse mornarice prišel v Santander, kjer je obiskal križarko »Almirante Cervera«. Ko se je z ladje vrnil, ga je ljudstvo navdušeno pozdravilo. Ob zaključku je bila še parada španske vojske.

Zetev v Franciji je bila zelo ugodna, je izjavil poljedelski minister časnikiarjem, in pravi, da bo dovolj moke za prehrano prebivalstva.

Prepoved komunistične stranke je odklonil avstralski justični minister. Komunisti so se zanimali samo za sovjetsko Rusijo in so naprotili vojske, ki jo vodi Avstralija.

V Ameriki bodo plačevali več davka in manj trošili. Združene države so pred inflacijo, tako je izjavil finančni minister Morgenthau in pozval delavce, trgovce in kmete, naj v interesu države zmanjšajo svoje potrebe.

Z ribami do vrha napolnjene portugalske ladje so se vrnile z Grenlandije in Nove Fundlandije v Lizbono.

Položaj Anglije glede prehrane je vedno bolj težaven. Angleško kmetijstvo je zaradi pomanjkanja delovnih sil zelo vzemirjeno.

Vse ameriške podpore v Solunu bo treba povrniti, tako je odredil solunski guverner. Izkazalo se je, da so te podpore delili predvsem imovitejšim osebom.

Trgovinski minister Jones v Ameriki je izjavil, da bodo pošiljke sovjetski Rusiji mogle biti poslane le na škodo Anglije. Pošiljke Angliji bodo zmanjšane zaradi velikih potreb sovjetske Rusije.

Na dvorišču italijanskega konzulata v Kišinjevu, kjer je imela sedež ruska GPU, so našli polno zakopanih trupel. Od 75 trupel ni bilo niti enega, ki bi imelo roke in noge. Vse te žrtve so Sovjeti sredi noči pobrali s postelj in jih brez sodbe pobili.

Poveljnik nemškega lovškega oddelka, major Mandrick, je 7. septembra dosegel s svojim oddelkom 500. letalsko zmago na vzhodnem bojišču. Major Mandrick je znan tudi kot športnik zaradi svoje zmage v modernem peterboju na olimpiadi v Berlinu.

Ameriški vojni minister Stimson je izjavil, da je bilo na nekem otoku države Maine urejeno letalsko oporišče, na katerem se je zbralo 30 letalskih častnikov in 557 letalcev. S tega oporišča bodo Amerikanci pošiljali v Anglijo letalce, ki so se v to službo prostovoljno javili.

Predsednik grške vlade Logothetopoulos je v torek prišel na Kreta in pozval s posebnim proglasom otoško prebivalstvo, naj začne z resnim in mirnim delom. Obžaloval je, da se da prebivalstvo zapeljati od lažnjive propagande, ko je vendar vojna za Grčijo končana in se morajo vsi posvetiti le nalogi, da store vse za boljše življenje Grčije.

Zastopstvo italijanske vseučiliške mladine se bo udeležilo tekem jadric na Blatnem jezeru za nagrado regenta Hrthyja. Prireditve, ki bo od 14. do 16. septembra, se bo udeležil tudi regent Hrthy sam.

Napadi nemškega letalstva na brodovje, ki oskrbuje Angleže v Severni Afriki

Berlin, 1. sept. s. DNB poroča: V Severni Afriki so bili 8. in 9. septembra nemški letalski napadi napertjeni na mornariške naprave, utrdbe, zbiranja avtomobilskih vozil in na skladišča goriva v Tobruku. Ugotoviti je bilo močnejše velike požare in silovite eksplozije. Z uspehom je bilo bombardirano tudi letališče in postaja v Fukijani. V noči na 9. september je bil med napadom na pomorske objekte v Sidi Baraniju in Marsa Matruhu v polno zadet in težko poškodovan nek sovražni rušilec.

Berlin, 11. sept. s. V noči od 9. na 10. septembra so nemška letala v Severni Afriki bombardirala tudi pristanišče Ismailijo. Več ton rušilnih ter na stotine zažgalnih bomb je povzročilo največjo škodo v garažah, v šotorih in vojaških barakah. Več poslopij je bilo razrušenih, ker so bila zadeta v polno. Letalske posadke so še na povratku iz daljave videle velike požare. V Sueškem zalivu je bila zadeta od bombe in težko poškodovana neka trgovska ladja s 6000 ali 7000 tonami.

Berlin, 11. sept. s. V dopolnilo objav, ki jih je predvčerajšnje nemško uradno poročilo izdalo, pravijo v vojaških krogih, se močno delovanje nemškega letalstva nad Sueškim prekopom ter nad letalskimi in mornariškimi britanskimi oporišči na egiptski fronti kaže v dejstvu, da nemška uradna poročila sleherni dan omenjajo slične napade. Skupno število v avgustu in v prvih dneh septembra izvedenih letalskih napadov znaša 50. Pri teh letalskih napadih so bili razen Sueškega prekopa bombardirani tudi Port Said, letališča v sueškem pasu in britansko mornariško oporišče v Aleksandriji. Povprečno je bil dnevno izvršen po več kot en napad. Posebno važno je dejstvo, da so bile pri teh akcijah zadete ladje, ki oskrbujejo egiptsko bojišče. V zadnjih petih dneh je bilo poškodovanih veliko trgovskih ladij v skupni tonaži okrog 30.000 ton. Razen tega pa je bilo v polno zadetih še več drugih ladij v Sueškem zalivu.

Vojni material za maršala Čangkajška

Kobe, 11. sept. s. Novi japonski begunci, ki so pribežali iz Birme, so povedali, da je prispele novih 1500 tovornih avtomobilov ameriške izdelave, ki dan za dnem prevažajo okrepitve in vojni material skozi Burmo do kitajsko vojsko maršala Čangkajška. Nazaj pa prihajajo ti avtomobili natovljeni s petrolejem, katerega kopičijo v Rangoonu. Ker stalno prihajajo v to mesto britanske ladje in ker večino vojnega materiala, namenjenega Čungkingu, prihaja na ameriških ladjah, se je življenje v Burmi silno podražilo in se sedaj britanske oblasti na vse kriplje trudijo, da bi vzdržale ravnotežje v burmanskem gospodarskem življenju.

Veliki uspehi italijanskega avtomobilizma

Na letošnjem ljubljanskem velesejmu bo tvrdka »Fiat« razkazovala svoje zadnje novosti

Dozdaj je Severna Amerika zavzemala prvo mesto v izdelovanju avtomobilov. Toda, če so Združene ameriške države zaradi obilice surovin in širnega trga, mogle dati avtomobilski industriji orjaški razvoj, se je avtomobil kot tehnična iznajdba in kot industrijski izdelek, vendarle rodil v Evropi in med evropskimi narodi, pionirji avtomobilizma, je Italija zavzemala in še zavzema odlično mesto.

Prva italijanska avtomobilska tovarna — Fiat — je bila zgrajena leta 1899, t. j. ob »zori« avtomobilizma; in jedva izdelani avtomobili »Fiat« so začeli voziti po svetu in so odnesli slavne zmage na mednarodnih tekmah in po še neznanih celinskih poteh. Bili so to tisti slavni časi avtomobilizma, ko so se ljudske množice vsega sveta oprijele za šport novega prometnega sredstva in je to navdušenje dalo pobudo tehničnemu razvoju in industriji.

Do leta 1904 je Nazzaro v Ameriki prekosil z avtomobilom »Fiat« rekord na progi ene milje in dosegel hitrost, ki se je za tiste čase zdela fantastična: 148 km na uro; in leta 1908 je isti Nazzaro na dirkališču v Brooklandu v Angliji dosegel hitrost 194 km na uro! Pred svetovno vojno 1914-18 so se zmage z avtomobilom »Fiat« ponovile še najmanj 150 krat, ko so s temi vozili tekmovali prvaki Nazzaro, Lancia, Cagno, Bordino; pa tudi po letu 1918 so barve italijanskega avtomobilizma triumfirale s stroji »Alfa Romeo« in »Maserati«. Ti dve tvrdki sta se specializirali na izdelovanje tekmovalnih avtomobilov, dočim se je tovarna »Fiat« in druga avtomobilska podjetja v glavnem posvetila izdelovanju avtomobilov v serijah.

Vzporedno s prvim razvojem tvrdke »Fiat« so nastale in se razvijale v Italiji še druge važne tovarne avtomobilov. Nekateri med njimi — kakor »Lancia«, »Alfa Romeo«, »Isotta Fraschini«, »Bianchi« — so znane po vsem svetu. Tipi avtomobilov, izdelanih v Italiji, so znani na vseh tujih trgih. Nekateri tipi avtomobilov »Fiat«, od katerih je vsak pomenil nov korak v napredku njegove konstrukcije, so zasloveli po najbolj oddaljenih deželah, kakor vozilo tipa »Oc«, »501«, »509« in »Balilla«.

Danes predstavljajo višek tehničnega napredka — v kolikor se tiče izdelovanja avtomobilov »Fiat« — vrste vozil, ki so si pridobila svetoven sloves: vozila s štirimi cilindri »Fiat 500« in »Fiat 1.100«, ter avtomobili s šestimi cilindri »1.500« in »2.800«.

Najbolj priljubljeno vozilo, »500«, so začeli imenovati »majhno veliko vozilo«, ker ima ob majhni dimenziji in z najskromnejšo porabo goriva vse odlike velikega vozila: ne pozna nobenih ovir, je zelo gibčno ter vozi dozdaj 85 km na uro, z lahkoto premaguje tudi strmino in je prav tako odporno kot veliko vozilo.

Avtomobil »1.100« je štirisedežen in vozi lahko s hitrostjo 105 km na uro. Šest cilindrski »1.500« vozi na uro 115 km. Avtomobil

Slovenčev koledar naročite takoj! Naroči ga lahko vsakdo čisto enostavno z dopisnico, ki jo naslovite na: Uprava »Slovenčevega koledarja«, Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6, provincia Lubiana. Zapišite prav čisto enostavno: naročam »Slovenčev koledar« za l. 11 — ter spodaj še pripišite točen Vaš naslov, ime in priimek, kraj, hišno številko in pošto. Koledar boste plačali v prihodnjih dneh po položnici, ki jo bomo v ta namen priložili našemu listu. Na te položnice Vas bomo še posebej opozorili, zato pazite na obvestila v časopisu. Koledar bo obsegal okrog 220 strani, formata skoraj tako velikega kakor je oblika »Domoljuba« ali bolj točno 23,5 x 30,5 cm. V knjigi bo dosti zemljevidov in slik, ki bodo ponazarjali dogodke in opise, poleg tega bo v koledarju še mnogo koristnih nasvetov, številne tabele, kakor na primer za izračunavanje prostornine lesa, obresti denarja itd. V koledarju bo tudi lepa povest. Poleg koledarja bo vsak naročnik dobil še lepe domače jastice s številnimi pastirčki in ovčkami in tudi sv. Tremi kralji. — Tako lepe knjige ne sme manjkati v nobeni naši družini!

Revna delavska mati, ki ima 6 šolobveznih otrok, išče kakršno koli oporo v obleki, obutvi ali denarju. Darove na upravo »Slov. domac«, Kopitarjeva 6, pod »Revna«.

Praška domača mast

ČISTI IN ZDRAVI RANE
DOBI SE V VSEH LEKARNAH

27 T R. d. št. 2/41

J. N. VOLKHAMER

OSOJANI

ZGODOVINSKI ROMAN

»Tako plemenita rodbina so še Dietrichsteinci, saj so v sorodstvu z umorjenim,« je pripomnil grof Markvard.

»Prav zato, ker sta bila moja bratranca, mi pravi vest, da me je priganjalo k maščevanju bolj sorodstvo kot dolžnost in pravica,« se je čutil Dietrichstein še vedno krivega.

»Malensteinec je bil tudi zraven,« je nadaljeval Kolničar. »Vsi trije smo bili tedaj še mladi. Ne jemlji tega tako hudo! Če smo grešili, pade vendar samo tretji del krivde na vsakega.«

»Kako se neki godi grofu Malensteinu na Poljskem?« je povprašala gospa Dietrichsteinova, da bi začeli govoriti kaj drugega.

»Kako je le prišel na Poljsko?« bi rada vedela Kolničarica, ki je še dostavila, da je mislila, da je že davno mrtev, ker ni že nekaj let o njem nič slišati.

Opat, ki je razumel, kaj je hotela doseči s svojim vprašanjem gospe Berthilda, je spregovoril:

»Kako je prišel grof Malenstein na Poljsko, to pa jaz lahko povem. — Rihena, hči renskega grofa Ezona in Matilde, hčere cesarja Otona II., se je poročila s poljskim kraljem Mieskom. Po njegovi smrti je vladala ona namesto mladoletnega sina Kazimira, a ker je Poljakom presedala vlada ženske, zlasti Nemce, so jo pregnali in se je morala vrniti. Vstopila je v samostan,

»2.800« je zelo luksuzno, reprezentančno vozilo s šestimi ali sedmimi sedeži.

Vsa »Fiatova« vozila imajo aerodinamično obliko, hidravlične zavore, njihova posebnost pa je tudi v tem, da so srednja kolesa čisto neodvisna od zadnjih. Druge značilnosti avtomobilov »Fiat« so še te: vozijo zelo potihem, velika odpornost in varna vožnja, je z njimi. Motor avtomobila »Fiat« je pravo čudo.

V okviru izdelovanja »Fiat-ovih« avtomobilov so zelo važna tudi industrijska vozila: poltovorni in tovorni avtomobili »500« in »1.000«, enotni avtomobili srednje in velike nosilnosti (»Fiat 626«, z nosilnostjo 30 metrskih stotov, in »Fiat 666«, ki skupno s prikolico lahko nosi do 120 stotov; obe vozili sta na nafto). Poleg tega izdelujejo »Fiatove« tovarne tudi velike najsodobnejše avtobuse, ki opravljajo potniški promet po mestih in prevažajo izletnike.

Na letošnjem ljubljanskem velesejmu bomo videli tudi filobus »Fiat«. Prav ta tovarna je bila tista, ki je dala pobudo za izdelovanje filobusov s tem, da je začela izdelovati takšna vozila in uvedla promet s filobusi, ki je zelo rentabilen. Po mnogih italijanskih mestih vozijo »Fiatovi« filobusi. Po vsem svetu je znan promet s filobusi preko mostu Littorio — Mestre — Benetke.

Izdelovanje »Fiatovih« filobusov je zelo pomembno, kajti promet s filobusi je zelo ekonomičen in praktičen za skupinske vožnje v velikih in srednje velikih mestih.

Novice iz Države

Zasedanje članov mednarodne filmske zbornice v Benetkah končano. Od 6. do 9. septembra so zborovali v Benetkah zastopniki mednarodne filmske zbornice pod predsedništvom predsednika te zbornice, grofa Volpja di Misurata. Navzočni so bili zastopniki kinematografskih podjetij šestnajstih narodov. Italijo so med drugimi zastopali generalni ravnatelj kinematografije in predsednika gledališke in kinematografske zveze. Zborovanje je imelo nalogo ustvariti temelje za organizacijo nove mednarodne ustanove, razpravljati o najvažnejših vprašanjih glede proizvodnje in izmenjave filmov med posameznimi narodi, kakor se bo kje pač pokazala potreba po njih. Delo omenjenega mednarodnega odbora je bilo v torek končano in je za zaključek imel predsednik grof Volpi di Misurata krajši govor, v katerem je podal glavne smernice za bodoče delo na tem polju.

Nove cene bencina in bencinske mešanice. Ker dodajajo bencinu večje količine alkohola, je razumljivo, da se je v skladu s tem morala spremeniti tudi dosedanja cena tega tekočega goriva. Ministrstvo za korporacije je zaradi tega določilo nove cene, ki veljajo od 1. septembra dalje. Za ljubljansko pokrajino so cene čistega bencina in bencinske mešanice (65% alkohola in 35% v količini) določene takole: Za hektoliter čistega bencina 408 lir in galonah, za stot čistega bencina 561.90 lir in tekočega goriva za stot čistega bencina 558.90 lir. Bencinska mešanica z alkoholom se v ljubljanski pokrajini ne prodaja. Določeni pa so na cene naslednji popusti: Za preprodajalce za hektoliter 13 lir, za stot 17.80 lir, za podjetja, ki opravljajo avtomobilske službe za hektoliter 9 lir, za stot 12.25 lir, za industrije za hektoliter 9 lir, za stot 12.25 lir, za prodajalce za lastnim razdeljevanjem za hektoliter 18 lir, za stot pa 24.60 lir. Drugačnje pa so cene tekočega goriva za kmetijsko uporabo.

Nov zavod za vojne sirote v Lecee. Vrhovno vodstvo italijanske liktorske mladine je sklenilo ustanoviti v mestecu Lecee nov zavod za vojne sirote. Imel bo svoje prostore v sodobno urejeni zgradbi v bližini okolice omenjenega mesta. V njem bo lahko dobilo zavetišče nad 120 otrok, ki so izgubili starše. Zavod bodo odprli že prihodnji mesec in bodo pri tej priliki prirejene večje slovesnosti.

Sprejemi pri papežu. Sv. oče je spet sprejel, kakor po navadi v sredah, večje število vernikov v skupno avdienco. Sprejetih je bilo nad 4.000 oseb, med njimi 450 novoporočenih parov in 600 italijanskih vojakov.

V Londonu so v skrbih za usodo Petrograda

Bern, 11. sept. s. Londonski politični krogi so precej zaskrbljeni nad usodo armad maršala Vorosilova v Petrogradu. V Londonu pravijo, da so izgubili vsako upanje na sovjetski uspeh, ker prihajajo v nemške črte stalno nova ojačenja. Dejansko je nemška vojska strahovito močna in je z vsem dobro oskrbljena, dočim je Vorosilova vojska odrezana od vseh zunanjih zvez in se bo mogla upirati le tako dolgo, dokler bodo zadostovale nakopičene zaloge. Ni pa izključeno, da sovjetske oblasti vseh ogromnih množic ljudstva ne bodo mogle držati v redu.

kjer živi kot nuna, svojega sina pa je vzgojila za duhovski stan. Čez nekaj let notranjih nesoglasij je prišlo k nam poljsko odposlanstvo, da bi poiskalo sina njihovega zadnjega kralja. Našli so ga v redovni obleki — meniha Lamberta. Šele po dolgem prigovarjanju se je vdal pobožni knez njihovi želji. Ko ga je papež Benedikt IX. odvezal redovnih obljub, so se Poljaki poklonili cesarju Henrik II., ki je potrdil pranečaka Otona II. za poljskega kralja in mu dal za spremstvo tristo jezdecev pod Malensteinovim poveljstvom, vedoč, da sicer ne bi zadostovali proti sili nasprotne stranke, a da bo njegov ugled le nekaj zallegel. Tako je tudi bilo, kar se je pokazalo v vseh šestnajstih letih. Malenstein uživa na Kazimirovem dvoru velik ugled in se je, kakor mi je pisal opat iz Tinjece, pred kratkim poročil z lepo vdovo krakovskega vojvode.

Ob zadnjih opativih besedah se je ogasila trobenta grajskega čuvaja in javili so prihod Ditmarja Ostrovharja.

»V božjem imenu pozdravljeni, gospodje in prijatelji!« je vstopil — bled in ves potr.

»Dobrodošel, Ditmar! Kakšen pa si? Sedj in povej, kaj se je zgodilo!« ga je sprejel gostitelj.

»Kaj se je zgodilo? — Cesar je mrtev!«

Omizje je v »kriknilo, da je odmevalo pod v. ... boki, in vsi so vstali.

»Cesar mrtev?«

»Tako dober je bil!«

»In komaj osem in trideset let star!«

»Sin je še otrok!«

»O, zdaj bo hudo!«

Tako je šlo med gosti, ki so se začeli zaskrbljeni poslavljati in se odpravljati na svoje domove, kakor bi se hotelj čimprej zavarovati pred hudimi časi.

Knjige

po 5 lir

Prelepe zgodbe o korajžnem lovcu Petru in brhki planšarici Jerci govovo še ne poznate. Pisatelj Jalen jo je opisal v knjigi »TROP BREZ ZVONCEV«, ki spada med naše najlepše lovsko-planinske povesti. V njej je podan ves čar gorenjskih vršacev s krasnimi opisi lova na gamse in ruševce in lepota planinskega sveta.

Knjiga »TROP BREZ ZVONCEV« bo imela nad 200 strani s slikami in izide 1. oktobra kot prvi zvezek »Slovenčeve knjižnice«.

Prva zbirka Slovenčeve knjižnice bo obsegala 24 knjig najrazličnejših zanimivih leposlovnih povesti in romanov. Knjige bodo izhajale vsakih 14 dni.

Knjige lahko naročite že sedaj z dopisnico pri Upravi »Slovenca« ali pri zastopnikih »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Bogoljuba« in »Domoljuba«.

Na bolje je, da se naročite na vso zbirko (24 knjig) naenkrat, s tem nam olajšate delo, sami pa boste dobili zato knjige brez poštnine dostavljene na dom.

V s a k a k n j i g a s a m o 5 l i r

»Slovenčeva knjižnica«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6

Visoki Komisar na velesejmu

Ljubljana, 10. septembra.

Včeraj popoldne je Visoki Komisar posetil ljubljanski velesejem, da si ogleda tamošnja dela. Med posetom si je Eksc. Grazioli v spremstvu podpoveljnika Zveze pomožnih centrov ter vodilnih osebnosti velike jesenske prirreditve ogledal vse delo ter je izrazil svoje zadovoljstvo nad njegovim uspešnim potekom.

Ko je dal nekoliko navodil glede tega, kakšen naj bo letos glavni vhod je pregledal vsa dela ter se je ustavil pred pavilonom Fiata, družbe Montecatini in si ogledal tudi ostale pavilione, kjer je delo v polnem teku. Preden je zapustil velesejem, je dal Visoki Komisar še nekaj navodil glede raznih del, ki so še v teku.

Hrvatski konzul pri Eksc. Grazioliju

Ljubljana, 11. septembra.

Včeraj dopoldne je Visoki Komisar sprejel v vladni palači novega konzula neodvisne Hrvaške

Prvi dan pokrajinskega plavalnega prvenstva

Včeraj popoldne ob 5 se je začela borba za prva mesta na pokrajinskem plavalnem prvenstvu, ki se je vršilo v našem najlepšem in najbolj urejenem kopališču Ilirije.

Ze prvi dan pa smo na startu pogrešali nekatere prav dobre naše plavače. Tako ni bilo na startu Pelhana, ker si je nekaj poškodoval roko, dalje ni bilo na startu popularne Finčeve, ker je padla s kolesa, in pa mladega Loeserja, ki si je tudi nekaj poškodoval na prstu. Odsotnost navedenih tekmovalcev se je močno poznala, ker so v ostalem zmagali na posameznih progah plavači, ki niso imeli v mlajših nobenega pravega nasprotnika in so jim bili naslovi že vnaprej zasigurani. Vse tekmovalce je tudi precej trpelo zaradi sproti napovedanega programa in se točke niso vrstile tako kakor je bilo v časopisu objavljeno. To pa vpravi zaradi obolenosti nekaterih najboljših. Tudi organizacija bi bila lahko mnogo boljša, saj je vendar pod kritiko izjava sodniškega zbora, da ta in ta tekmovalci ni bil ocenjen, ali pa celo napakno ocenjen. Sicer pri izvedbi sporeda ni bilo nobenega zavračevanja in so se nekatere točke še celo prehitro izvršile.

Ker so bila prva mesta med tekmovalci, kakor že rečeno, vnaprej določena, je bilo še največje zanimanje za nastop najmlajših tekmovalcev. Pri mladih smo mogli opaziti tudi veliko borbenost, katero smo pri starejših močno pogrešali.

Rezultati prvega dne

100 m prosto (prvi predtek): 1. Jovanovič 1.13.5; 2. Andoljšek 1.15; 3. Vlahy 1.17.8. Slede: Kerševan in Sežun.

Drugi predtek: 1. Žižek 1.04.8; 2. Močan 1.07.4; 3. Hudnik 1.08.8. Sledita: Smrkolj in Rotter.

100 m prsno ženske: 1. Werner 1.36.2; 2. Koželj II. 1.43.4; 3. 1.57.8. Sledila je Samčeva s časom 2.07.5.

države v Ljubljani, ki je bil v spremstvu svojega zasebnega tajnika gospoda Pera Gospodnetiča.

Eksc. Grazioli se je prisrčno razgovarjal s konzulom dr. Antonom Ivaničem, popoldne pa mu je v spremstvu podpoveljnika Zveze pomožnih centrov vrnil poset.

Dodatni deleži riža in testenin za težke delavce

Ljubljana, 11. septembra.

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino je sklenil, da bodo nekatere vrste težkih delavcev dobivale večji delež testenin in riža kot drugo prebivalstvo. Tvrdke, ki zaposlujejo take delavce, so jih že naznanile mestnemu preskrbovalnemu uradu, ki je že tudi pripravil dodatne nakaznice za ta živila.

Mestni preskrbovalni urad ljubljanski vabi vse one tvrdke, ki so naznanile težke delavce zaradi dodelitve dodatnih kart, naj pošljejo same po te karte v sobo št. 3 v II. nadstropju mestnega doma v soboto 13. t. m. med uradnimi urami od 8 do 13.30.

Tvrdke morajo dobljene dodatne karte razdeliti med svoje za težke prijavljene delavce po pisemnih navodilih, ki jih bodo dobile obenem s kartami.

100 m moški prsno (1. predtek): 1. Herzog 1.22; 2. Brozovič 1.27; 3. Mikiška brez časa, Sledijo pa Sovre, Prešern in Zigon.

2. predtek: 1. Potočnik 1.37; 2. Hrašovec 1.39.4; 3. Hočevan 1.42.2. Njim sledi Fugina in De Gleria. Potočnik je zmagal za dolžino telesa.

100 m hrbtno: 1. Grašek 1.22.7; 2. Petek 1.28.7; 3. Jovanovič 1.35.8. Slede: Lampret 1.42 in Pleško 1.56.

100 m hrbtno (ženske): 1. Wernerjeva 1.45.4; 2. Fuginova 1.55.6 in Filipčeva 2.07. Tekmovalce so samo tri tekmovalke. Sploh smo tudi opazili, da proge niso bile polno zasedene.

50 m prosto (deca): (1. predtek): 1. Zigon II. 43.1; 2. Sovre 43.2; Pitamic 46. Sledijo: Petrovič, Kit in Vodišek.

2. predtek: 1. Urbas 35.4; 2. 35.7; 3. Gorazd brez časa. Sledila sta še Homsak in Zablatnik.

Štafeta 4x200 m: Nastopile so tri štafete v naslednjih postavah: 1. štafeta: Mihalek, Hudnik (namesto obolelega Pelhana), Močan in Žižek. — Druga štafeta: Smrkolj, Jovanovič, Rotter in Herz. — Tretja štafeta: Vlahy, Kerševan, Andoljšek in Brozovič II.

Časi štafet: 1. štafeta 10:14.4, 2. štafeta 11:27.9, 3. štafeta 11:51.4.

Kot zadnja točka včerajšnjega sporeda je bila waterpolo tekma med moštvo mladih in belih. Bili so bili že s 3:0 v prednosti, ko začno z vso silo igrati plavi in so tudi končno zmagali z rezultatom 5:3. Pri plavih je bil najboljši Žižek, pri belih pa Mihalek.

Spored današnjega tekmovalstva: 400 m prosto gospodje, 100 m hrbtno, gospodje, 100 m prosto, dame, 200 m prsno, dame, 100 m hrbtno, dame, 200 m prsno gospodje in 3x100 m hrbtno, gospodje.

tiri sto let pred temi dogodki, ko so bili po dolinah še sami gozdi, jezera in močvirja in so se mogli Slovenci braniti pred divjimi narodi le po gorah, so zgradili na najvišjem vrhu škrabina trdnjavo Prosnico, ki je bila gotovo najvišja še dolga stoletja. Človeku se je moralo zvrzeti v glavi, če je pogledal z dve sto sežnjev navpične pečine na zeleno Dravo, ki je tam spodaj predrla v ravan.

V enajstem stoletju je vladal v obnovljenem in povečanem gradu Aribu, okrožni grof Podjunske doline, sin dobre Hildegarde in brat svetnika. Aribu pa ni bil ne svet ne dober. Meč in vrč in lov so mu bili najljubši. Bil je strog gospod in neusmiljen sodnik.

Ze tretji dan je plapolala s stolpa na prosiškem gradu krvava zastava, znamenje, da bo nekdo usmrčen. Takoj prvi dan je prišlo nekaj trgovcev iz velikega trga — poznejšega mesta Velikoveca — na grad, kjer so prosili in nudili denarno odkupnino, da bi dosegli za krivca milejšo kazen, a vse ni nič pomagalo, rdeče zastave niso sneli.

Kakor dandanes, tako je tudi tedaj izvršitev smrtnih obsodb vzbujala med ljudmi splošno zanimanje, ker je bila le nekaj nenavadnega v primeri z vsakdanjimi dogodki. Navsezgodaj so se že zbirali na grajskem dvorišču ljudje ob blizu in daleč.

»Kdo je ubogi grešnik?« je vprašal wildensteinski hlapec Dragožid stražarja, ki je stal s sulico ob grajskih vratih.

»Blagoša je, Blagoša, ki je Slovenec, kakor si ti, in še lump povrh,« je povedal stražar.

Proslava 300 letnice božje poti pri Novi štifti

Nočne procesije se je udeležilo nad 3000 vernikov

Dne 8. septembra smo slovesno praznovali 300 letnico božje poti pri Novi štifti na Dolenjskem. Kako priljubljena je ta božja pot slovenskemu ljudstvu, posebno iz Ribniške doline, se je pokazalo na praznik Marijinega rojstva, a še bolj na predvečer v nedeljo, ko je bilo lepo vreme.

Spominske slovesnosti so se začele že v nedeljo s shodom tretjerednikov, katerega je vodil p. Odilo. Zjutraj so imeli skupno pridigo in sveto mašo. K slovesni deseti sv. maši je že prišlo mnogo okoliškega ljudstva, posebno mladine, ki je napolnila cerkev. Mnogi so morali prisostvovati sv. maši in pridigi kar pred vrati.

Zvečer je bila ob pol sedmih slovesna rimska procesija z Najsvetejšim, ki jo je vodil č. gosp. provincial p. dr. Gracian Heric. V procesiji je bilo nad 2000 ljudi, skoraj vsi z gorečimi svečami. Pred oltarjem, ki je bil postavljen na prostem, je bila slovesna obnovevnetje kretne obljube, ki jo je izvršilo nad 3000 zbranih ljudi s prižganimi svečami.

Glavni dan spominskih slovesnosti je bil v ponedeljek na praznik.

Zjutraj je bila slovesna sv. maša in pridiga, katere so se udeležili po večini oni romarji, ki so ostali preko noči kar v cerkvi.

Okoli pol 10. je prispel prevz. škof s svojim spremstvom. Sprejeli smo ga z godbo in cvetjem. Po prisrčnem pozdravu in izročitvi cvetja, ki mu ga je izročilo dekle v slovenski narodni noši, se je prevzvišeni škof podal v cerkev, kjer je imel na zbrane izbran govor. Iz govora je dihal ljubezen in skrb in poziv slovenskemu ljudstvu naj se spokori, naj bo usmiljeno in bogaboječe, da še vsaj sedaj ob tej uri odvrnemo od sebe jezo in kazno božjo. Po škofovem govoru je sledila slovesna sv. maša, ki jo je daroval Prevzvišeni vladika ob asistenci.

Pri popoldanski slovesnosti so otroci — naši najmlajši po nagovoru č. p. Odila, molili tri Zdrave Marije in sicer za starše, duhovnike in dobrotnike in za slovensko zemljo. Po tem nagovoru so sledile slov. litanije Matere božje z ljudskim petjem. Opravil jih je škof ob asistenci.

Ko se je Prevzvišeni vladika odpeljal, mu je godba zopet zaigrala v slovo, a ljudstvo mu je veselo nazdravljalo.

Promet z motornimi vozili, vrnitev zapadlih listin

Opazja se, da lastniki zapadlih dovolil in tribarvnih diskov za promet z motornimi vozili teh listin ne vračajo pravočasno, t. j. takoj po zapadlosti Oddelku VIII. Visokega komisariata. Prizadeti se opozarjajo, da morajo listine vrniti najkasneje 3 dni po zapadlosti, ker bi se jim sicer morebitna druga dovolila razveljavila oziroma prestala pravica do izdaje novih. — Visoki komisar: Emilio Grazioli.

Dogoni goveje klavne živine

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino priredi prihodnji teden sledeče dogone za goveje klavno živino:

v torek dne 16. septembra t. l. v Grahovem pri Cerknici;

v torek dne 16. septembra t. l. v Črnomlju,

v sredo dne 17. septembra t. l. v Novem mestu,

v sredo dne 17. septembra t. l. v Trebnjem.

Vabijo se mesarska strokovna združenja, da na najbližji dogon pošljejo iz vsakega sodnega okraja po enega ali dva pooblaščenca zastopnika v svrhu prevzema goveje živine.

Obvestilo glede cepljenja proti tifusu

Ker vlada med ljubljanskim prebivalstvom veliko zanimanje za cepljenje proti tifusu, nanašanja Higijenski zavod sledeče: vsaka oseba, ki se želi zavarovati proti tifusu in paratifu, naj se zgleda v imenovanem zavodu, in sicer v bakteriološko-epidemiološkem oddelku (od 11 do 12 vsak dan, razen nedelj in praznikov), kjer dobi brezplačno cepivo v obliki tablet in podrobnejše navodilo.

Novo mesto

Požar na Cerovu pod Gorjanci. Iz neznanega vzroka je v hiši Martina Bartolja, delavca v Cerovu pod Gorjanci, nastal požar, ki je do tal vpepelil hišo, ki si jo je Bartolj lansk leto s težavo sezidal. Zgorela je tudi vsa oprava in nekaj denarja, ki si ga je Bartolj s težavo prihranil. Požar je izbruhnil v času, ko sta oba zakonca bila zdoma na delu. Sosed, ki so požar opazili, so sicer takoj začeli gasiti, vendar požaru niso bili kos. Za Bartolja je nesreča toliko večja, ker hiše ni imel zavarovane.

Vpisovanje obrtnih in trgovskih vajencev in vajenk v strokovno nadaljevalno šolo bo v nedeljo 14. t. m. od 9—12 v poslopiju državne realne gimnazije. Delodajalci so dolžni prijaviti k vpisu vse svoje vajence in vajenke, tudi one, ki so že posekali strokovno nadaljevalno šolo. K vpisu je prinesiti zadnje šolsko spričevalo, rojstni in krstni list ter učno pogodbo. Dolžnost posekanja te šole veže vse vajence in vajenke iz Novega mesta, Bršljina, Bučne vasi, Ločne, Ragovega, Žabje vasi, Gotne vasi, Regrče vasi, Šmihela, Broda in Irče vasi.

Jutri bo cerkveni koncert, ki ga pod taktirko prof. Matije Tomca priredita združena pevka zbora kapitelske in frančiškanske cerkve. Koncert bo v kapitelski cerkvi, prične se pa ob 19. Na sporedu so domače in tuje skladbe. Za okoličane in vojaštvo se koncert ponovi v nedeljo ob 16. Novomeščani in okoličani vabljeno!

Spremembe avtobusnega voznega reda. Z ozirom na to, da je bil z 10. t. m. spremenjen vozni red vlakov na dolenski progi, je tudi poštna uprava spremenila vozni red avtobusa, ki vozi na progi Novo mesto—Sv. Križ pri Kostanjevici. Iz Novega mesta odhaja avtobus, ki vozi do Sv. Križa ob 10.16 s prihodom v Sveti Križ ob 11.33 ter ob 19.30 s prihodom v Kostanjevico ob 20.52. Iz Kostanjevice vozi avtobus ob 6.05 in dospe v Novo mesto ob 7.20, od Svetega Križa vozi avtobus ob 11.39 in nadaljuje

pot iz Kostanjevice ob 17 ter dospe v Novo mesto ob 18.20. Pripominjamo, da obratuje avtobusna proga le ob nedeljah.

V treh vrstah...

Za izrednega komisarja občine St. Jernej je bil imenovan g. Jordan Karel, lesni trgovec in posestnik na Dol. Brezovici. Ono soboto je prišel v St. Jernej okrajni načelnik dr. Grasselli in izročil novemu komisariju dekret.

Na novi cesti Drašiči-Krmačan je zaposlenih zdaj nad 60 delavcev, ki se trudijo, da bi bila cesta čimprej izročena svojemu namenu.

V Križah pri Metliki je v kuhinji posestnika Marija Plave tako nesrečno polila svojega sinčka z vrelin krompom, da je ta dobil hude opekline po vsem životu.

V Novem mestu bo še ta mesec prirejen velik cerkven koncert. Spored bo zelo lep in ker je dobiček namenjen siromašnim priseljencem, nanj še danes opozarjamo vse, ki ljubijo lepo cerkveno glasbo.

Tudi Tržišče pri Mokronogu je obiskala italijanska zdravstvena kolona. S šolsko mladino vred so gg. zdravniki pregledali 1792 oseb. Za majhno naselje je to pač velika številka.

Jožeta Jutras je stopila tako nesrečno na mariborskem hodniku, da si je pri tem zlomila nogo.

Tovorni avtomobil je zgrabil pri sv. Lovrencu na Pohorju cestnega delavca Ferdinanda Vresnika in ga povozil, vendar pa ne do smrti.

V spodnještajerskih obratih so azčeli povsod razdeljevati nove delovne knjižice. Nove knjižice odgovarjajo delavskim knjižicam, ki so že uvedene v ostali državi.

V Mariboru je bilo kaznovanih več mesarjev, ki so prodajali dražje meso in mesne izdelke kakor pa je to od oblasti predpisano.

Zdravniška komisija je pred nekaj dnevi preiskala matere in otroke iz Smarja pri Jelšah. Zdravniki so ugotovili, da je zdravstveno stanje zelo zadovoljivo. Z materami pa so se zdravniki posvetovali, kar se otrok tiče.

Na Spod. Stajerskem je policijska oblast poostriila zatamnjenitve ukrepe, kajti dozdaj so bili ljudje kar se zatamnjenitve tiče precej površni.

Miheličeva freska

z ribniškim motivom

Na novi dvonadstropni stavbi Posojilnice v Ribnici je te dni dokončal svojo fresko slikar Fr. Mihelič. Ker je Mihelič tukaj domačin, mu je bilo po vsej pravici zaupano delo, ki obsega motiv Ribniške doline in kaže tip ljudi in njihovo značilno ter široko sveta znano obrt. Freska je tik pod streho zgoraj na vzhodni steni stavbe. Dolga je kakih 7 m in visoka preko 2 m. Vidna je daleč naokrog, prav posebno pa je lep pogled na njo s ceste od ribniškega kolodvora proti trgu, kjer bo mogel opaziti tudi vsak tujec, ki ga bo vlak pripeljal v ta trg. Takoj mu bodo pred očmi vse slikovitosti in posebnosti doline: lončarska obrt, suba roba, poljedelstvo in tudi ponosni ribniški grb.

Freska, katere glavni namen je kot dekoracija najlepše in najnovejše stavbe v Ribnici, je razdeljena v pet delov. Na belo prebeljeni steni se vrste od leve proti desni: lončar v svoji pristni blatni lončarski obleki z zaščitnimi hlačami; pri nogah stoji njegovi izdelki, pisiki, skleda, latvice, celo konjčki za otročičke. Značilno so tudi figure na tem posodju. Žena poleg njega na desni, s snopom zrelega žita v rokah in s srpom ter s poljskimi rožami, predstavlja žetev oziroma poljedelstvo. Srednji del z obloženim jabolčnim drevesom je nekaka srednja figura vse freske. K drevesu je prislonežena lestva in po njej gre po sadeže krepak fant. Na tleh je polna posoda zrelega sadja. Pod drevesom pa sedi tip postaršega Ribničana, z zadovoljnimi gubami na obrazu, s šegavim nasmehom domačina, ki se znajde v vsaki priliki. Vleče pipo tobaka in gleda na dva preprosta slamanata panja debel poleg sebe, v katere nosijo drobne živalce sad svojega dela. Ta motiv nekako predstavlja posojilnico, obenem pa veže med seboj ostale ribniške motive v dograjeno celoto. Desna žena, z otrokom v naročju, drži slavni ribniški grb v rokah, s katerega se beli ribica. Zadnja figura na desni je lik Ribničana s palico, svojo stalno spremljevalko v roki in s krošnjo suhe robe na hrbtu: rešeta, sita, škafi, kuhalnice itd. Z nekoliko upoginjenim telesom in s korakom, namenjenim v svet, stoji in gleda proti jabolčnemu drevesu v sredini. Šegavost lije z njegovega zagorelega obraza, dobrohotne se zde njegove oči.

Tako je združil slikar France Mihelič v celoto vso značilnost ribniške okolice, vso krutost težke borbe za kruh, ki je zvezana z obrtjo v tej dolini. Prav gotovo je motiv sam zelo posrečeno izbran in bo delo ne samo slikarju, ampak tudi Ribničanom v čast.

—Jk.

Istočasna nesreča dvojčkov na različnih krajih. Brata-dvojčka, doma neke iz italijanske riviere, je pred nekaj dnevi doletela istočasno podobna nesreča, čeprav sta bila v tistem trenutku zaposlena na različnih krajih. Prvi je delal v Sestri Levante ob rivieri, drugi pa v Riva Trigoso. Luigiju je cirkularna odrezala desni prstane, njegov brat Cesare pa je skoraj istočasno vtaknil prstane leve roke v nek stroj, da mu ga je odtrgal. Čudno naključje, ne?

—Jk.

Koledar

Danes, četrtek 11. septembra: Milan, škof.

Petek, 12. septembra: Ime Mar.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška c. 48.

Zaradi preureditve prostorov v naši podružnici na Miklošičevi cesti ostane ista do preklica zaprta in sprejemamo vsa naročila le v centrali uprave — Ljudska tiskarna — Kopitarjeva ulica.

Univerza od 15. do 20. sept. zaprta. Zaradi čiščenja, pleskanja in raznih manjših adaptacij bo glavno univerzitetno poslopije zaprto v času od 15. do 20. septembra 1941.

Za mestne reveže je gosp. dr. France Lokar, odvetnik na Rinskem trgu 2, podaril 100 lir iz neke kazenske poravnave; ga. Fani Urbane pa je nakazala 100 lir namesto venca na grob ge. Gerte baronice Lazarini. Mestno poglavarstvo izreka dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih.

Mestna zastavljavnica zaradi snajenja uradnih prostorov drugi petek in soboto, 19. in 20. septembra, ne bo poslovala za stranke.

V velikih časih živimo. V svetu se odigravajo dogodki, ki bodo imeli gotovo odločilne posledice za bodočnost narodov. Vse se odvijajo pred nami s filmsko naglico, tako, da nimamo časa niti preostati važnosti posameznih dogodkov. V takem času so nam potrebni dokumenti, ki nam bodo jasno prikazali vse to dogajanje v svetu. Tak dokument boste dobili lahko, če naročite »Slovenčev koledar«, ki bo v zunanje političnem pregledu prikazal vse dogodke tega leta. Poleg tega pregleda bo v koledarju notranje politični pregled, gospodarski pregled, številni koristni članki, tako za našega delavca kakor za našega meščana. Poleg vsega bo pa v koledarju tudi dosti leposlovnih, zabavnih člankov kakor tudi lepa daljša povest. — Ne odlašajte, ampak takoj naročite koledar, bodisi pri naših inkasanti, ki Vas obiskujejo, bodisi enostavno s polnočnico, s katero plačujete naročnino, bodisi z dopisnico na upravo »Slovenčevega koledarja«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6. — Letos bo koledar izšel mnogo prej kakor lansko leto, zato nimate za naročilo časa več kot par tednov. Koledar velja za naročnike naših listov 9 lir in 2 liri za pošiljativne stroške, skupaj torej 11 lir, za nenaročnike pa 20 lir.

Hitro se bliža čas, ko bo izšla prva knjiga »Trop brez zvoncev« iz zbirke »Slovenčeva knjižnica«. Ne odlašajte niti dneva, ampak takoj se naročite na »Slovenčev knjižnico«, ki obsega 24 knjig po 5 lir vsaka, torej cela zbirka stane le 120 lir. Knjige bodo lepo opremljene in z žico vezane. Knjige so izbrane vsebine, ki so deloma že znane našim bralcem iz podlistkov v našem časopisu, deloma so pa to nove knjige, ki še niso izšle. Kdor naroči najmanj 12 knjig, jih bo dobil dostavljene na dom, ne da bi moral doplačati za pošto. Najboljše pa je, da vsakdo naroči vseh 24 knjig takoj od začetka, ker nam s tem olajša delo, saj lahko vsakdo plačuje knjige mesečno. Knjige lahko naročite z dopisnico, ki jo naslovite na upravo »Slovenca«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6, in nanjo napišite: Naročam 24 knjig »Slovenčeve knjižnice«, ime in priimek, kraj, hišno številko in pošto. Lahko pa naročite te knjige tudi kar s polnočnico, s katero plačujete naročnino naših listov ali pa najbolje pri naših zastopnikih v Vašem kraju ozi. pri inkasanti, ki Vas obiskujejo zaradi naročnine naših listov. Ker bo prva knjiga izšla že prvega oktobra, je nujno, da se naročite na te knjige čimprej, da moremo določiti naklado. Pripominjamo, da smo se lotili te zaloge zaradi tega, ker bi našemu ljudstvu radi dali poceni knjigo, pa v veliki meri tudi zaradi tega, da bi mogli zaposliti čim več tičarskih delavcev, ki bi sicer s svojimi družinami vred brez tega trpeli veliko bedo. V prepričanju, da bodo bralci razumeli vse te razloge, pričakujemo čim večjega odziva naročnikov za »Slovenčev knjižnico«.

Zdravniški obiski manj premožnih na domu so zaradi skrčenega avtomobilskega prometa in sploh zaradi izrednih razmer tako težavni, da mora mestno poglavarstvo opozoriti vse one, ki imajo na podlagi ubožnega lista mestnega socialnega političnega urada pravico na brezplačno zdravljenje, da je odslej mogoče klicati mestne zdravnike le med uradnimi urami, najpozneje pa do 18. ure na mestnem fizikatu. Na vsak način je treba prej priskrbeti ubožni listek socialnega političnega oddelka. Izven tega časa je dovoljeno klicati zdravnika samo v zares najnujnejših in življenjsko nevarnih primerih obolenja. Majhne otroke, ki niso prav težko bolni, je treba prinesiti v mestni fizikat med ordinacijskimi urami od 9—12. Podpre potrebni bolniki morajo razumeti sedanjo zadrego z bencinom in upoštevati sedanje razmere, da mestni zdravniki peš ali s kolesi nikakor ne morejo opraviti vseh obiskov, kadar bi kdo želel, in je bolniku pač najbolj priložno in pripravnno. Če kdo res težko zboli že zjutraj, si lahko pač takoj priskrbi ubožni listek v soc. polit. oddelku na Ambroževem trgu, nato pa še dopolnje lahko pokliče zdravnika na mestnem fizikatu, nikakor naj pa taki bolniki ne kličejo zdravnika šele popoldne ali celo zvečer. Tudi bolniki, ki plačujejo honorarje, morajo dandanes večkrat potrpeti in čakati na zdravnika ter radi upoštevajo težke razmere.

Igor Zagrenjen:

Zavetje v pečevju

»Tone,« je dejal, »nič me nisi vprašal za očetovski žegen in prav se mi zdi, tako! Kaj bi se poslavljali kakor bi šli za zmerom narazen! Kolikokrat boš našel k hiši, kadar se bo pokazala priložnost — in eno je prav gotovo, da se Francozi tod ne bodo za vse večne čase držali! Tisti, ki zares čuti silo, nikoli z drugim ne ravna kakor krvožer. Zlaha, ka ga rajši prime, ker ve, da bi ga tudi lahko trdo, če bi bilo potreba. Dobroto stresa, ker si jo lahko privoščiti; počuti se kakor bi bil doma, saj ve, da bi prišla cela vojska kar precej tja, kjer bi se komu njegovih zrodilo kaj hudega po krivdi ljudi, ki jih ima tež! Ti pa delajo, da se že kar po njihovem ravnanju pozna, kako bo kratak njihov obstanek. O, še se bomo videli, ne samo vmes, kadar boš k domu prišel kaj iskat, potem, polje, ko bo že vse v kraju! No, potem se bomo pa zares lahko povesečili! Tako bomo veselili, da se tisti dan nisem bil, ko si prišel ti na svetle.

Tone je gledal očeta in ni vedel, kaj naj bi mu odvrnil, ko je ta umolknil.

Stari pa je spet začel:

»Srečno hodi in dobro se imej, ti edina veja Vreskovine! Kaj me gledaš? Saj si res edina veja. Jaz sem še ena,

ali že trhla in omahla. Dolgo ne bo več, ko bom padel preč in takrat boš moral ti zazeneti, da se rod ne izgubi! Kaj pa ti je nerodno, Liza? O, ne! Ne mislim še umreti, preden ne bom pštoval tvojega in Tonetovega! Hudo mi bo res, ko bom sam, ali Bog ne prizanesi, da bi kateri od vaju dveh poskušal ostati na Vreskovini zdaj, ko se bliža taka stiska, da se gorjega mladim ljudem! Kar nič si ne delajta skrbi zastran mene! Jaz bom te čase že pretolkel! Kaj pa bi nam kdo neki hotel, ali ne, Peter? Vi trije pa, glejte, da se čimprej spravite z Vreskovine, zato, da jo boste enkrat, nemara da še prav kmalu, spet lahko vzeli v roke, čeprav mene ne bi več našli drugje kar v Globokem za cerkvijo! Pa ne! Le kako sem že otročiji! Vam dajem korajžo, pa bi se kmalu sam kar sečil! Ni prav tako! Sin, dobro me poslušaj! Pojdite vi trije tja gor, kamor si vam namenil, Tone, in če bi vam kdaj kaj manjkalo, naj eden ali drugi pride dol, kadar bo le kolikaj kazno, da ga ne bo mogel nobeden sneti! Jaz bom Petra pošiljal vpraševal, kako vam gre in katera reč vam manjka, vi me pa tudi nikar ne pozabite! Zdaj pa stopite lepo po vrsti vsi trije predme, da vas

pokrižam za na rajžo kakor je na Vreskovini nikoli ni bilo treba delati! Ti, Liza, najprej moram tebe!

Liza je spustila culico iz rok in pokleknila pred starega Vreska.

Z drgetajočo roko ji je napravil na čelo znamenje križa in jo s svojimi velikimi usti poljubil na lase, kar jih je gledalo izpod rute. Ko je dvignila oči, je videla, da gre staremu možu na jok. Kar gor in dol so mu migale ustnice. Zdaj se je še njej storilo inako.

»Peter, zdaj pa ti!

Peter, težak in trd, s kosmatimi rokami, razkuštranimi, črnimi lasmi, se je samo pripognil, ni se mu dalo poklekovati, nekam otročje ali pa preveč po žensko se mu je zazdelo, ko je kolebal, kaj bi.

Stari mu je položil levo roko zadaj za vrat, nato pa mu počasi in slovesno napravil križ na čelo, na usta in na prsa.

Burga je stopila k njemu kar sama od sebe.

Ko je gledala onadva in poslušala Vreska, ki je govoril kakor gospod — tako se na Vreskovini ni govorilo še nikoli — jo je nekaj tako neznanosko ganljivo prišlo za sree, da je planila v jok. Vsa objokana je počepnila k Vresku, ki jo je zaznamoval s križem in jo požal po njenih sivih laseh s svojo storočno roko, da ji je ruta zdrknila na vrat.

Ko je bilo to končano, je stari Vresk vstal in dejal z glasom kakor bi bil svetloplemski oče:

»Tako! Zdaj se pa le odpravite v svetem božjem imenu!

Ko je to rekel, se je Peter obrnil stran in začel smrkati kakor otrok.

»Peter, Peter,« je dejal stari Vresk.

»Nikar ne bodi tak otrok! Ali se ti spodobijo, tako staremu kakor si in tako izkušeno, da bi te zmagale solze? Pojdi no, ti možakar! Mene poglej, ko sva skoraj istih let — in če velja tista, da star človek kar na lepem spet postane otročji kakor bi se bil šele izmotal iz plenice — potem bi se moral jaz veliko prej emeriti kakor ti! Poglej no Lizo, kako se drži korajžno! Ali te ni nič sram pred Burgo, ki je ženska, pa se drži lepo pokoncu, da se že lep čas ni tako! Pokoncu kakor soldat, kajne Burga?«

Ta je šele planila v jok, ko ji je to rekel!

Lizi so se potočile debele solze po licu.

Stala je vzravnan, pri miru, da se ji še obraz ni zganil. Solze pa so lile.

Tudi Tonetu je zaigralo v očeh. Tudi njemu so se napravljali petelinčki kakor bi bil šest let star.

»Kakšni pa ste? Kakor da bi bila to taka reč, če nekaj noči ne boste spali doma? Boga zahvalite, da vam ne bo treba prenašati moje sitnosti! Vsi smo v božjih rokah in če se bo Bogu zazdelo tako prav, bomo spet skupaj prej kakor si kateri utegne misliti!

Ko je tako govoril, je začel, da se

mu tudi samemu ponujajo solze. Obrnil se je tedaj vstran, potegnil skoz nos in pljunil krepko, da bi tako zatrdil, kako se čvrsto drži, ko je vseh drugih zmanjkalo.

Gledal je vstran, ker je čutil, da mu iz oči leze nekaj, kar ni več mogoče potisniti nazaj. Debele solze so mu kapale na kolena in v pesek, ko je tako sedel preč obrnjen. O ti ljubi Bog, da je moral priti ta dan! Pa tako lepo so se imeli! Taki dnevi so se obetali Vreskovini!

Nekaj časa je bilo zatorej čisto tiho.

Končno pa je stari Vresk le spet pokazal svoje prepadlo, postarano lice in rekel:

»Pojdite torej z Bogom, otroci moji! Burga, ti pa, da si ne boš mislila, da si se toliko pomladila!

Potem pa ga je čisto premagal jok.

Komolce je uprl v kolena in svetle kaplje so mu jele liti iz starih oči brez zadržke. Njegov revni, upognjeni brbet in ramena so se tresla od tihga joka.

»Pojdimo!« je hrapavo ukazal Tone.

»Zbogom ata, saj se bomo tako kmalu spet videli!« je pristavil. »Do tčas pa se imejte dobro in nikari preveč ne skrbite za nas!«

Stari Vresk ni rekel nič. Bil je čisto pri miru, gledal skozi kalno v tla in se stresal.

»Zbogom!« so še enkrat rekli drug za drugim.

Danjo.

Andrejčkov
Jože:

Zalost in veselje

Roman
v slikah
Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

13.

»Stori, kar hočeš, jaz ne morem...« je dejal tuji gosposki človek. Potem mu je zastala beseda, vzela je puško v roke in zbežal po gozdu.

»Ti si baba, pa ne mož, šleva stara,« je godrnjal hlapec zasmehljivo. Potem se je obrnil k črvičku na travi in zarežal v otroka;

14.

»Zdajle boš poginil, ti črv, če ne, ne bo dobro zame.« Pripravil se je na strašno delo, tedaj pa je Peter planil z bukve, pograbil sekuro in zavpil:

»Peklenska zver hudobna, kaj misliš storiti?«
Ko bi trenil, je preplezal skalo in hitel detetu na pomoč. Oni se je ustrašil in mislil zbežati.

15.

Ko je pa videl, da je Peter sam, je pograbil z desnico nož, z levico dete ter se s hudobnim smehom obrnil k Petru:

»Le pridi sem, pokveka! Ali vidiš tole svetlo reč? Najprej velja tebi, potem pa bo prišel na vrsto otrok.« Vzdignil je roko in se pripravil.

Nad 50 letna vojna z drobno muho...

Topove, letala in še toliko drugih najsodobnejših morilnih sredstev ima človek, mušice »tsé-tsé« pa ne more ugonobiti

V »Piccolo della Sera« je pred nedavnim izšel zanimiv članek, v katerem posebni poročevalec popisuje neizprosni, a prav tako brezuspešni boj, ki ga v osrčju Afrike bije človek človek z malo, smrtonosno muho »tsé-tsé«.

Trgovske zveze s pristaniščem Marseillem in francoskimi kolonijami Alžirijo, Marokom in z zalivom Gvineje, še povečini delujejo. Nečloveška angleška blokada dovoljuje le deseti del poprejšnjega prometa in to samo tistih stvari, ki so neobhodno potrebne za nezasedeno Francijo. Ni pa dovoljeno uvažati surovin. Sedanja pomorska služba v glavnem obstoji samo v potniškem prometu.

Pred več dnevi je s pomola »Wilson« odšla lepa prekoceanska ladja družbe »Messagerie maritime«. Siva barva te ladje je bila prevečena in belo, topove in strojne pa so pokupili trgovci s starim železom. Na pomolu se je zbralo veliko število potnikov, med katerimi je bilo veliko zdravnikov, ki so se podali v Kamerun, Togo in v Francosko Ekvatorialno Afriko. Vsi so mladi razen dveh, veselji in polni upanja.

Mogoče se nihče od teh pionirjev civilizacije in medicine ne vrne nikdar več. Morda nihče ne bo mogel vzdržati teh naporov v boju z veliko afriško skrivnostjo, v boju z malo muho, imenovano tsé-tsé. Drobni bacil te bolezni jih bo morda premagal in neizprosno bodo padli drug za drugim, če ne bodo imeli toliko sreče, da uidejo zdravi iz teh krajev. Doktorji in vojniki padajo na mestu. V resnici samo majhno pokopališče v Aga-Oru, nedaleč od Zgornje Volte, nima nič manj kot trideset grobov, kjer so pokopani zdravniki, ki so padli v boju s tem bacilom.

Kaj pripoveduje zdravnik iz Konga

Dopisnik potem piše o razgovoru z nekim zdravnikom, ki ga je že nekoč videl v sredi francoskega Konga. Ta zdravnik mu je pripovedoval nekako takole:

»To je prava bitka v velikem obsegu, ki jo je začela francoska vlada v ekvatorialni Afriki. Boj proti bolezni spanca, boj proti bacilu. To je prava vojna, dragi gospod. Vsa znanost je bila v boju s to malo muho tsé-tsé nad petdeset let popolnoma brez moči. Najboljši svetovno znani zdravniki, najboljša mlade moči raznih celin so merile svoje sposobnosti v teh afriških pokrajinah proti nevarni žuželki. Tudi če bi se najsilnej-

ša vojska sveta z vsem svojim najmodernejšim orožjem razmestila v puščobnih krajih, ki se razprostirajo med Togom in Belgijskim Kongom, bi jih majhna tsé-tsé ugonobila.«

Vprašal sem ga — nadaljuje dopisnik — katera afriška pokrajina je najbolj prizadeta. Zdravnik je široko razprostrl roke v nekako obupano kretnjo, kakor da bi hotel obseči vso Afriko. Dejal je, da tega ni moči povedati. Plitvina Gvinejskega zaliva je vsa okužena, velike planjave Zahodne Afrike in Konga so dežele, kjer je tsé-tsé neomejena vladarica.

Strahotna, čeprav še pomanjkljiva statistika

Ali imamo kako statistiko o tem zlu — ga je vprašal časnikar. Zdravnik je odgovoril, da so prav nedavno oblastniki zahodne Afrike natančno popisali to zlo v letu 1940: Zahodna francoska Afrika in Togo zanjmuje 400.000 obolenih, bolnikov na opazovanju in brez zdravljenja je 50.000, bolnikov, o katerih mislijo, da se bodo pozdravili, cenijo 20.000. Za Ekvatorialno Afriko, kjer morajo biti številke še mnogo višje kakor v zahodnem predelu, nam manjkajo številčni podatki.

»Povejte mi, gospod doktor, kdo je najbolj prizadet po tem zlu?«
»Glavna žrtev je živalstvo, ki ga tsé-tsé muha naravnost kosi. Ne priznaša niti gozdni divjadi in, kar se vam bo morda najbolj čudno zdelo, niti ribam velikih afriških rek.«

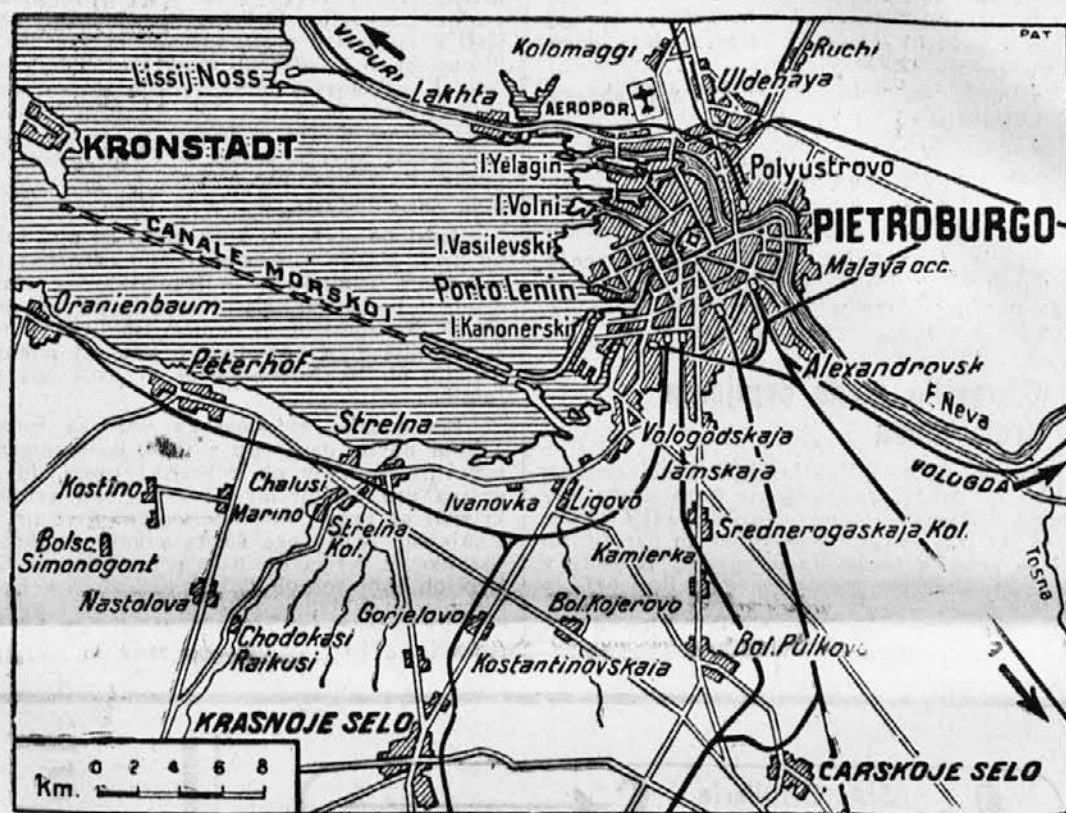
»Kaj pa glede prebivalstva, belecev in domačinov?«

»Velike so žrtve, ki jih zahteva mala muha med domačini, zlasti pa še med ljudstvi, ki prebivajo med velikimi rekami, kakor so Niger, Kamerun, Ogua in Kongo. Kakor ste videli, živijo ti ljudje v tesnih kočah, brez luči, polnih nesnage, ki so prava zavišča teh muh. Seveda najde tsé-tsé tu veliko lažje svoje žrtve kakor v snažnih in dobro prezračenih stanovanjskih belecev.«

»Ali je umrljivost med domačini znatna?«
»Hudo velika je. Skoraj 90% bolnikov umre. Proti temu zlu smo brez moči. Arzenikove soli, ki so se v nekih primerih prav dobro izkazale, so popolnoma brezuspešne za tiste, ki jih je že zajel »spanec«.

Znaki spalne bolezni

»Kakšni so simptomi te bolezni?«
»Začetni znaki so zelo slični znakom sifi-

Obkoljeni Petrograd z bližnjo okolico.

lisa: madeži, vrtočlavo, glavobol in utrujenost. Po nekaj mesecih nastopi zaspanec. S prvim velikim deževjem in silovitimi tornadi se začenja »panec »naganac«, iz katerega se človek ne prebudi več. Ekvatorialna zima vpliva na takšne bolnike prav tako kot zimska klima na tiste, ki so bolni na pljučih. Ali niste nikdar slišali ob velikih ekvatorskih rekah

ob času »mrtev sezone«

pretresljivih glasov tam-lama?«

»Da, mnogokrat.«

»Torej ti znaki s tam-tamom vam povedo: »Začelo se je veliko deževje, prihrumel je silovit veter, prišla je »naganac«, ki mori otroke, može, žene in živino. Belci, ki imajo toliko topov, ki letajo pod neбом, ki imajo železne hiše ob morju, ne morejo uničiti te majhne muhe. Razumete, dragi gospod, kakšno je naše poslanstvo tu doli.

Paganski in malikovalski narodi se ne dajo zlepa preslepiti. Pobožnost in misijonarjeve besede sicer nekoliko pomagajo. Toda gorje misijonarju, ki bi hotel začeti svoje delo z razlago Kristusovih čudežev. Za spreobrnitev h krščanski veri bi bilo predvsem potrebno zdravljenje njihovih muk in uspešno pobijanje »spanca«.

Črki »TT« na nagrobnih križih

Zdravniško poslanstvo v teh krajih je hudo težavno. Med zdravniki in bolničarji jih je kakih 7.000 iz Senegala in Konga, ki prebrodijo te negotoljubne dežele v stalnem boju proti smrtnemu spancu. Približno toliko požrtvovalnih pomagačev že počiva v pozabljenih pokopališčih tega afriškega predela. Kadar boste na vašem potovanju našli na križ z imenom kaknega zdravnika in pod imenom zagledali črki »TT«, ne pozabite dragi gospod, da je tudi ta omahlil kot žrtev pogubne tsé-tsé muhe.«

BELA ČAROVNICA

pustolovski roman

»Odvetnik ni sam nikoli odpiral okna. Gedeon je navadno prežalil sobo, kadar je bil gospod odsoten.« Komisar se je okrenil k Gedeonu. »Ali se spominjate,« ga je vprašal, »če je bilo snoči, ko ste odhajali, okno zaprto?«

»Da, gospod. Bilo je zaprto.«
»Ali ste popolnoma gotovi?«
»Brez dvoma. Preden sem odšel, sem kakor po navadi prišel še vprašat gospoda, če kaj potrebuje in ker sem malo prej, ko je bil on odsoten, odprl okno, sem se sel še enkrat prepričati, če je dovolj dobro zaprto, za primer nevihte ali pa... da bi se ne priplazil kakšen tat.«

»Kakšen tat...« je zamišljeno ponovil komisar in medtem ogledoval priprto okno. Nato ga je odprl in pogledal ven. Komaj poldrugi meter pod oknom se je začela druga streha, ki se je dotikala sosednjih.

Okrenil se je znova proti navzočim in vprašal:

»Ali ste opazili, da je kdo skušal vlomiti v kakšno omaro? Ali pa ste našli nered v kakšnem predalu?«

»Noben predal ni bil s silo odprt in vse je v najlepšem redu,« je odvrnil

eden izmed policistov. »Ugotovili smo tudi, da so v odvetnikovi žepih nedotaknjeni njegovi dokumenti in denar.«

Komisar se je okrenil k odvetnikovu namestniku:

»Povejte mi, ali je vaš predstojnik hranil v pisarni večje vsote denarja ali kakšne važne dokumente?«

»Kar se denarja tiče, mi res ni znano. Glede dokumentov pa bi moral pregledati razne spise. Dokumenti, katere hranimo, imajo pač vrednost le v gotovem oziru in le za določene osebe. To, kar je za mnoge brez vrednosti, more za nekoga biti življenjske važnosti.«

Komisar je zopet vprašal policiste:

»Ali ste opazili, če so vrata, ki vodijo v pisarno s stopnišča, bila odprta s silo?«

»Natančno smo pregledali ona vrata, gospod komisar,« je odvrnil eden izmed navzočih policistov, »a nismo mogli ugotoviti drugega kot to, da so bila odprta s pravim ključem. Nismo mogli opaziti ničesar, kar bi moglo pričati, da bi bila odprta s silo ali pa s pomočjo vetriha.«

»In vendar sem skoraj popolnoma

prepričan, da tu ne gre za nesrečo, ampak za zločin. Pred seboj že vidim pot, ki jo je prehodil morilec. Vstopil je skozi glavna vrata, zaklenil vrata sobe, da bi žrtev ne mogla pobegniti, ali pa, da bi ji drugi ne mogli priti na pomoč, izvršil zločin in nato odšel skozi okno. Mislim, da se bo morala nadaljnja preiskava vršiti v tej smeri. Treba je predvsem poiskati na strehah eventualne sledove za zločincem, obenem pa pregledati tu, če je mogoče dognati vzrok zločina. Seveda ne smemo izključiti nobene druge možnosti, ki bi kazala kakršno koli drugo možno razlago.«

Dvema policistoma je velel, naj odideta na stredo in pregledata, če je mogoče najti kakšno sled za morilec.

»Vi, gospod Berthel,« pa je dejal odvetnikovu namestniku, »poglejte v spise, če vam morda ni izginil kak dokument. Sedaj pa bi se rad pogovoril še z vratarjem.«

»Kaj želite, gospod?« je vprašal Ivan in se mu približal.

»Ali ste videli snoči iti koga v zgornje nadstropje?«

»Nikogar, ki bi prihajal k odvetniku.«

»To je zelo verjetno, da vam nihče ni povedal, da gre k odvetniku, in toliko manj tisti, ki je imel namen moriti. Rad bi vedel, če ste videli koga iti mimo.«

»Gotovo. Toda bili so samo ljudje, ki stanujejo v tej hiši.«

»Ali ste o tem prepričani? Ali niste

ves večer niti za hip zapustili svojega mesta?«

»Ne, gospod. Niti za hip se nisem odstranil. Videl sem vse, ki so prihajali v hišo in vsakega posebej sem prepoznal. Bili so to, kakor sem že povedal, samo ljudje, ki stanujejo v hiši. Vsi so zelo dostojni in nikogar ni mogoče sumničiti.«

»Nisem vas vprašal za mnenje. Če do sedaj nisem sumil nobenega izmed domačin, je vzrok pač v tem, da če bi bil eden izmed teh, bi gotovo ne odšel skozi okno, ampak bi se vrnil po isti poti, po kateri je prišel, kar bi bilo mnogo bolj naravno in tudi bolj enostavno. Vi, vratar, skušajte se spomniti imen vseh tistih, ki so snoči vstopili v hišo in jih napišite na kos papirja.«

Nato je komisar dejal enemu izmed policistov:

»Recite obema policistoma, ki preiskujeta stredo, naj pogledata tudi vsa podstrešna okna, če so bila pred kratkim odprta in tudi ona, do katerih je s streh mogoče priti, če zapazita kje kakšno sled za morilec.«

Nato je pozval obe strojepiski in Gedeona. Vprašal jih je:

»Ali veste, če je gospod Legros imel včeraj ali v zadnjih dneh kak daljši razgovor ali če je imel kakšnega sovražnika?«

»Razgovorov je imel zelo veliko,« je dejal Gedeon. »Toda kolikor je nam znano, ni bil noben takšen, da bi se moral tako končati. Nikoli ni noben klient ob odhodu kazal znakov jeze,

toliko manj, da bi gospodu grozil. Kar se sovražnikov tiče, ne morem reči nič gotovega. Gospod je imel zelo ognjevit značaj in zelo verjetno ni bil brez sovražnikov. Sicer pa, saj je malo kdo brez njih.«

»Dobro! Sicer pa se bodo te stvari pojasnile tudi še pozneje. Povejte mi še, ali je na stopnišču kak prostor, kjer bi se mogel morilec za nekaj časa skriti?«

»Ne. Ker je v hiši mnogo strank, stopnišče skoraj nikoli ni popolnoma prazno. Zvečer pa je tako razsvetljeno, da ni niti najmanjše možnosti, da bi se mogel kdo tam skrivati.«

Komisar je bil vedno bolj zamišljen. Počasi je hodil po sobi in si od časa do časa pogladil brado, kar je pomenilo, da intenzivno razmišlja.

Dr. Berthel je prišel sporočiti, da je pregledal vse spise in da nikjer ničesar ne manjka.

Kmalu nato je došel dr. Laurens. »Dobro dan, gospod komisar. Kaj se je zgodilo?«

»Dobro dan, gospod doktor. Poglejte!«

Zdravnik je začel pozorno opazovati lego trupla in rano. Videlo pa se je, da se mu stvar zdi precej enostavna. Vzel je iz žepa tudi povečevalno steklo, da bi mogel boljše proučiti rane.

Čez nekaj časa se je znova okrenil h komisarju, ki je z nekako nestrpnostjo pričakoval njegovo izjavo, in dejal: